

FRANCISCO TOMSICH

Hipohondrija | Ipocondria

Galerija Insula | Galleria Insula

28. maj – 23. junij 2021 | 28. maggio – 23. giugno 2021

Galerija Insula • Smrekarjeva 20, 6310 Izola, Slovenija • FB Galerija Insula
Mail: galerija.insula@siol.net

Hipohondrija je negativno psihično stanje človeka. Verjetno jo lahko uvrstimo med bolj akutne problematike sodobne civilizacije. Po definiciji je hipohondrija pretirana zaskrbljenosti posameznika za svoje zdravje, ki nima utemeljenega razloga. Hipohondrija je posebno stane duha, ki pa ima v sodobnosti morda tudi utemeljeno podlago. Namišljena bolezen je pobeg v nedejavnost, nezmožnost, nenazadnje brez odgovornost in naklonjenost v usodo.

Premoženje je oblast. Na Zemlji živi danes, leta 2021, 1% ljudi, ki skupaj posedujejo dvakrat več kapitala kot 99% vseh ostalih. Nič novega bi rekli. Če preskočimo staro egiptovski in starorimski imperialni red je bil npr. že Džingis Kan v 12. stoletju verjetno absolutni »lastnik« vsega živega in neživega v svojem obsežnem cesarstvu, ki je zajemalo več kot polovico takratno poseljenega sveta. Čeprav je v svojem zakonu Jasa zelo liberalno in humano zastavil pravila določenih človekovih pravic in splošne enakopravnosti, odpravil je celo spolno diskriminacijo, je v realnem sam posedoval več kot polovico bogastva vse takratne svetovne populacije. Že od poznega srednjega veka pa vse do druge polovice 18. stoletja si je premoženje sveta praktično delilo le nekaj dinastičnih formacij, ki so iz Evrope objektivno obvladovale ves obljuden teritorij na Zemlji. Skratka razmerje bogastva je bilo v zgodovini človeštva vseskozi podobno, majhna manjšina je vseskozi posedovala vse. Vendar druga polovica 18. stoletja je človeštvu izposlovala iluzijo. Razpad monarhičnega sistema v Evropi, Deklaracija neodvisnosti ZDA, razsvetljenska misel, predvsem pa francoska revolucija so, ob bistveno povečani pretočnosti blaga in informacij, korenito predručile svet. Dobili smo demokracijo, enakopravnost, svobodo, nacionalnost, v industrijski revoluciji je zaživela ideja razsvetljenstva s projektom nenehnega razvoja in človeštvu je zavladal svet kapitala. Navidezno sistem uspešno deluje dobri dve stoletji. Vendar vojne in revolucije so se v tem času nadaljevale, dvakrat zajele cel svet, idejo vseljudske samoupravne enakosti so pokopale komunistične diktature, ostala je nekakšna (parlamentarna) demokracija in pa kapitalizem, ki je demokracijo v svoji vedno bolj liberalni obliki praktično vse bolj požiral. Tudi projekt razvoja, ki smo ga opirajoč se na znanost zavestno usmerili predvsem v blagostanje na podlagi materialnih dobrin, se je ujel v to zanko. Že v 19. stoletju se je izkazalo, da so bazične znanosti odvisne od kapitala. Znanstvenikom je želja po odkrivanju ostala, vendar se je v praksi kmalu uklonila predvsem željam kapitala. S politiko takšnega ali drugačnega vzpodbujevanja oziroma zaviranja je kapital prevzel vajeti in znanosti zastavil smer. Skratka, sodobni človek je deklarativno svoboden, ščiti ga Splošna deklaracija človekovih pravic, ščiti ga ustavni in pravni red na državnem, meddržavnem, svetovnem nivoju, nima gospodarja ali lastnika, ima svobodo govora in gibanja, nominalno enakopravnost med spoloma ... Pa vendar je v realnem lahko precej drugače. Kapital je prikriti brezimen gospodar, ki se po krutosti le v formi razlikuje od krvoločnega srednjeveškega vladarja, hkrati pa lahko indoktrinacija, ki jo zastopa znanost, izvaja pa politika, zelo hitro ukine vse pravice in svoboščine. V konglomeratu omenjenega, ki predstavlja večplastno zavedenost posameznega sodobnega »svobodnega« subjekta, bi v grobem videli temeljno izhodišče za pojav družbene hipohondrije. Hipohondrija je lahko odziv na zavedenost, splošno reakcija na tesnobo, ki jo ljudje doživljajo v osebni soočanju s svetom.

Kako je z umetnikom? Zavedanje je umetnikova vest. Njegovo poslanstvo je globoka misel in javni odziv. Francisco Tomsich je umetnik, slikar katerega operativni stadij uravnava misel, ki se materialno manifestira v podobah z obsežno historično referenco. Njegov

pričujoči razstavni projekt, ki je zasnovan pod naslovom Hipohondrija izpostavlja zgoraj omenjeni problem. Kot rečeno, umetnikov status je izpolnjen v javni izjavi. Princip njegovega umetniškega izjavljanja je posreden, zato je njegova slika večplastna, vendar v izhodišču čista, očiščena in s tem temeljito popolna.. Tomsich nagovarja skozi podobo, ki je v materialni obliki zelo arhaična. Uporaba oglja, pigmentov, apna in mleka je blizu izhodiščni obliki, blizu izvoru slikarstva, blizu bistvu slikarstva. Vezni člen podob v ciklu Hipohondrije je rumena barva, ki jo vidimo v podlagi in je nekakšna tonska nosilka celotnega kolorita. Celostno so slike predstavljene v precej enotni, večinoma topli barvni lestvici, blagega svetlega kolorita, z veliko beline, komplementarne prelivnosti, transparentnosti. Tomsich nalaga barvne nanose v plasteh in s prekrivanjem ustvarja nekakšen palimpsestni efekt. Gre za podobe, ki v svoji obliki spominjajo na gotske poslikave naših cerkva, ohranjene fragmente fresk z delno ujetimi upodobitvami in vidno časovno erozijo. Osrednja podoba na razstavi v galeriji Insula je slika večjega formata z naslovom Alba, ki predstavlja mitološko bitje Al boraka. Bitje (rajski krilati konj, manjši od mule in večji od osla z žensko glavo in pavjim repom), ki je poneslo preroka Mohameda iz Meke v Jeruzalem, od koder se je povzpел v sedma nebesa. Enigmatično uprizoritev figure v irealnem prostoru dopolnjuje nekakšen srednjeveški ornament in prekriva mlečna belina barvnega prelitja. Alba je zora, vzhod sonca in Al borak je bitje, ki vodi v nebesa. Vsebinsko tematika Hipohondrije v tem delu, pa tudi v vseh ostalih na razstavi, ni neposredno izpostavljena. Podobno je s serijo obraznih uprizoritev, ki sledijo antičnim vzorom fajumskih portretov. Izvedbeni način, ki temelji na mešani tehniki in uporabi klasičnih primarnih materialov je v vseh predstavljenih delih slikarsko izvrsten, in s tem izjemno sugestiven. Zadeva tako racionalno predvsem pa emotivno plat doživetja. Hkrati pa je Tomsich v podobah s sledmi narativnosti vedno posredno simboličen. Hipohondrija je obdobje in stanje sveta v katerem nastajajo predstavljeni artefakti. Tomsich, ki se ustvarjalno izraža tudi kot pisatelj, napiše: »da umetnik ni hipohondričen, hipohondričen je svet v katerem živimo«. S tem njegove podobe v simboličnih referencah odpirajo široko polje nikoli zaključenih problematik. Tomsich išče globino odnosov med ljudmi, ki jih razdvajajo različne demagogije. Njegova metoda je čistost, očiščenost, purifikacija, ki ne izkazuje ankioznosti ali vznemirjenosti, ampak uvaja kontemplativnost. Umirjena drža, ki izraža določen odnos je njegova umetniška paradigma. Idejno je bil koncept Hipohondrije zastavljen pred krizo Kovid 19, kar pomeni, da je avtor pravilno zaznal situacijo Kovid 19 že zaradi predhodnega globalnega hipohondričnega stanja v svetu. Umetniški akt pa ni le »predrzo« dejanje posameznika, ampak aktivna drža, ki posega v javni prostor, in tu navkljub svojemu brezfunkcionalnemu karakterju nosi posebno odgovornost. S tem je Francisco Tomsich opredeljen. Njegov izraz zajema kompleksno shemo postulatov umetniške dejavnosti katerih namen je pronicljivo dopolnjevanje kolektivne zavesti s pozitivnimi vrednotami, ki vodijo v humanistično spremembo sveta.

Dejan Mehmedović

Francisco Tomsich (Urugvaj, 1981) je umetnik in pisatelj. Od leta 2000 pripravlja razstave, publikacije, scenska dela, kolektivne platforme, nedisciplinarnе raziskovalne modele in pedagoška orodja, pri tem pa uporablja različne medije, jezike in govorice. Njegova dela so bila razstavljena in objavljena v mednarodnem prostoru, med drugim tudi na 7. Bienalu Mercosur (Brazilija, 2009), in večkrat nagrajena, med drugim tudi z urugvajsko nacionalno nagrado za literaturo (2012) in štipendijo FEFCA za mlade umetnike (2013), ki jo podeljuje urugvajsko Ministrstvo za izobraževanje in kulturo. Tomsich je bil štipendist in udeleženec številnih programov za umetnike, ki jih razpisujejo tako javne kot zasebne institucije iz Evrope in Amerike. Njegova dela odlikuje pozornost, ki jo namenja materialnim pogojem produkcije v konkretnem prostoru in času, ter potreba po ustvarjanju kritičnega dialoga med podobami preteklosti, pojmovanjem sedanjosti in dejavnimi modeli prihodnosti.